

Factsheet 2011-3

Secundaire analyses slachtofferdata landelijk onderzoek huiselijk geweld

Auteur: H.C.J. van der Veen

Juni 2011

Aanleiding

Dertien jaar na het eerste algemene landelijke onderzoek huiselijk geweld (Van Dijk, Flight, Oppenhuis & Duesmann, 1997) werden begin 2011 de resultaten van het nieuw landelijk onderzoek huiselijk geweld openbaar gemaakt (Van Dijk, Van Veen & Cox, 2010; Van der Knaap, El Idrissi & Bogaerts, 2010; Van der Heijden, Cruyff & Van Gils, 2009; Van der Veen & Bogaerts, 2010). Het onderzoek leverde veel nieuwe informatie op over slachtoffer- en daderschap van huiselijk geweld, het hulpzoekgedrag van slachtoffers en daders en de omvang van het huiselijk geweld. Het onderzoek was veel breder opgezet dan het eerste onderzoek, want het richtte zich niet alleen op slachtofferschap, maar ook op daderschap van huiselijk geweld. Daarbij kwam dat het onderzoek voor het eerst schattingen opleverde voor aan-

tallen slachtoffers en daders/verdachten¹ en dat rekening werd gehouden met verborgen aspecten van huiselijk geweld. De brede opzet van het onderzoek in drie deelonderzoeken en de diversiteit aan databronnen die onafhankelijk van elkaar werden verzameld, maakte het mogelijk om in een overkoepelend onderzoek de belangrijkste resultaten van de deelonderzoeken te valideren door triangulatie toe te passen. Het onderzoek wees uit dat er ruim 200.000 slachtoffers van evident huiselijk geweld zijn. De man-vrouw verdeling voor slachtofferschap is 40-60. Vrouwen worden in meer dan 70% van de gevallen slachtoffer van partnergeweld terwijl dit voor de groep mannen ongeveer 60% is (Van der Veen & Bogaerts, 2010).

Na de afronding van het landelijk onderzoek bleek dat er nog vragen open staan die met behulp van de verzamelde Intomart GfK data kunnen worden beantwoord. In deze secundaire analyse worden de volgende vragen beantwoord:

¹ De schatting richt zich op het aantal verdachten omdat politiecijfers over verdachten van huiselijk geweld de basis vormen voor de schatting (zie Van der Heijden et al., 2009).

- Wat is de samenhang tussen slachtoffer- en daderschap van ernstig huiselijk geweld uitgesplitst naar sekse en het type van voorval?
- Plegen daders hetzelfde type huiselijk geweld als het geweld waar zij slachtoffer van werden (voor die daders die ook slachtofferschap rapporteren)? Welke factoren spelen daarbij een rol?
- Door welke typen van plegers wordt evident huiselijk geweld gepleegd? Hebben vrouwelijke slachtoffers met andere plegertypen te maken dan mannelijke slachtoffers?

Box 1 Belangrijkste bevindingen

- Hoe ernstiger het slachtofferschap van huiselijk geweld, hoe vaker ook daderschap van incidenten in de huiselijke kring wordt gerapporteerd. Dit geldt zowel voor vrouwen als voor mannen.
 - 4% van de respondenten die geen slachtoffers zijn van huiselijk geweld rapporteert daderschap van incidenten in de huiselijke kring, 17% van de slachtoffers van incidenten pleegt zelf ook incidenten, 45% van de slachtoffers van evident huiselijk geweld rapporteert ook daderschap van incidenten in de huiselijke kring.
 - 79% van het geweld dat slachtoffers van evident huiselijk geweld plegen, betreft incidenten van overig geweld (psychisch geweld en de minder ernstige vormen van lichamelijk geweld), 18% van de slachtoffers van evident huiselijk geweld pleegt een combinatie van overig geweld en lichamelijk geweld.
- Alle vormen van seksueel geweld worden beschouwd als evident geweld, evenals de ernstige vormen van lichamelijk geweld (slaan met voorwerp, verstikken/wurgen/branden, dreigen met mes of wapen en verwonden met mes of wapen) en stalking. 123 respondenten (48% man, 52% vrouw) rapporteren het plegen van een of meer van deze evidente vormen van huiselijk geweld. Het plegen van stalking (in de gaten houden/volgen) wordt het vaakst gerapporteerd, door 77 respondenten (37 mannen en 40 vrouwen). Ook het plegen van de ernstige vormen van lichamelijk geweld is relatief gelijk verdeeld over mannen en vrouwen. Dat geldt niet voor seksueel geweld waarvan bijna alleen mannen de plegers zijn. Deze daders blijken meestal geen slachtoffer te zijn van hetzelfde type van geweld dat ze pleegden. Dit geldt zowel voor mannen als voor vrouwen.
- Een van de opvallende resultaten van het landelijk onderzoek huiselijk geweld was dat 40% van de slachtoffers van evident huiselijk geweld man is en 60% vrouw.
 - 73% van deze vrouwelijke slachtoffers had te maken met door de partner of ex-partner gepleegd geweld. Dat is aanmerkelijk vaker dan mannelijke slachtoffers (59%). Het betreft bespotten/kleineren, stalking, dreigen lichamelijk pijn te doen, verstikken/wurgen/branden en verkrachting, ander psychisch geweld, duwen/grijpen/aan haar trekken en seks opdringen.
 - 45% van de mannelijke slachtoffers van evident huiselijk geweld was slachtoffer van geweld dat gepleegd is door andere familieleden, huisvrienden, huisgenoten of andere personen in de huiselijke kring. Dat is aanmerkelijk vaker dan vrouwelijke slachtoffers (28%). Het gaat daarbij om bespotten/kleineren, stalking, spullen kapot maken/vernielen, ander psychisch geweld, dreigen lichamelijk pijn te doen, voorwerp gooien, slaan met voorwerp, slaan/schoppen/bijten/stompen en dreigen met mes of wapen.

Definities

Huiselijk geweld

De definitie voor huiselijk geweld die in deze bijdrage wordt gebruikt werd ontwikkeld in het eerste landelijk onderzoek naar huiselijk geweld (Van Dijk et al., 1997). Huiselijk geweld is daarbij gedefinieerd als 'geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer gepleegd is'. Deze kring bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. In de definitie staat de relatie tus-

sen dader en slachtoffer centraal en niet de locatie waar het geweld is gepleegd. Huiselijk geweld betreft dus niet alleen binnenshuis gepleegd geweld, maar omvat ook delicten waarbij (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden elkaar buitenshuis geweld aandoen. Huiselijk geweld kan fysiek, seksueel en psychisch, waaronder bedreiging of belaging ('stalking') van aard zijn of een combinatie van deze drie. Huiselijk geweld kan gericht zijn tegen kinderen, tegen volwassen mannen en vrouwen en tegen ouderen.

De typen voorvallen

Tabel 1 geeft de 21 voorvallen van psychisch, lichamelijk en seksueel geweld die in het onderzoek worden onderscheiden.

Tabel 1 De 21 voorvallen in de huiselijke sfeer die in het onderzoek worden onderscheiden

Psychisch geweld	Lichamelijk geweld	Seksueel geweld
1 Bespotten/kleineren	9 Dreigen lichamelijk pijn te doen	18 Verkrachting*
2 In de gaten houden/volgen*	10 Voorwerp gooien	19 Seks opdringen*
3 Verbieden uit te gaan	11 Slaan met voorwerp*	20 Dwingen seksuele handelingen te verrichten*
4 Verbieden te praten op feestjes	12 Duwen/grijpen/aan haar trekken	21 Ander seksueel geweld*
5 Geen afspraak mogen maken	13 Slaan/schoppen/bijten/stompen	
6 Spullen kapotmaken/vernielen	14 Verstikken/wurgen/branden*	
7 Dreigen verbreken relatie (partner)	15 Dreigen met mes of wapen*	
8 Ander psychisch geweld	16 Verwonden met mes of wapen*	
	17 Ander lichamelijk geweld	

* De (ernstige) voorvallen die meteen al worden aangemerkt als *evident huiselijk geweld*.

Incidenten versus evident huiselijk geweld

De bovenstaande definitie van huiselijk geweld maakt geen onderscheid tussen incidenteel voorkomende nare voorvallen in de huiselijke kring en evident huiselijk geweld. Op grond van de aard en de intensiteit van de voorvallen, is in het onderzoek dit onderscheid wel aangebracht. Een enkele keer 'worden bespot' wordt daarbij niet meteen aangemerkt als (evident) huiselijk geweld. Datzelfde geldt bijvoorbeeld voor eenmaal dreigen de relatie met een partner te verbreken. Dat verandert als dit type van incidenten zich in de laatste vijf jaar structureel heeft voorgedaan.

Voor het bepalen van het onderscheid tussen incidenten en evident huiselijk geweld voerde Intomart (Van Dijk et al., 2010) een Principale Componentenanalyse uit, waarbij de 21 voorvallen die in het onderzoek worden onderscheiden en die zich de afgelopen vijf jaar hebben voorgedaan, werden gegroepeerd in vier overkoepelende componenten. De eerste twee daarvan, te weten lichamelijk geweld + stalking en seksueel geweld bevatten de meest ernstige voorvallen van huiselijk geweld. Deze voorvallen zijn zo ernstig dat slachtofferschap van deze voorvallen meteen wordt aangemerkt als slachtofferschap van *evident huiselijk geweld*, ook al heeft het voorval zich slechts eenmaal voorgedaan. Het gaat daarbij om slaan met een voorwerp, verstikken/wurgen/branden, dreigen met mes of wapen, verwonden met mes of wapen en voortdurend in de

gaten worden gehouden/stalking², verkrachting, seks opdringen, dwingen seksuele handelingen te verrichten en ander seksueel geweld. Deze vormen van evident huiselijk geweld zijn in tabel 1 gemerkt met een asterisk.

Voor de voorvallen (van minder ernstige aard) die onder de twee andere componenten worden gevat, te weten Controle en Agressieve gedragingen, geldt dat ze op basis van de frequentie waarin de voorvallen zich de afgelopen vijf jaar hebben voorgedaan kunnen worden aangemerkt als evident huiselijk geweld. Het gaat daarbij om verbieden uit te gaan, verbieden te praten op feestjes, geen afspraak mogen maken en bespotten/kleineren, spullen kapot maken/vernielen, dreigen verbreken relatie (partner), ander psychisch geweld, dreigen lichamelijk pijn te doen, voorwerp gooien, duwen/grijpen/aan haar trekken, slaan/schoppen/bijten/stompen en ander lichamelijk geweld. Voor deze voorvallen leggen de Intomart onderzoekers de jaargrens op 10. Dus als iemand op jaarbasis als slachtoffer minimaal 10 van deze voorvallen meemaakt, dan wordt deze persoon aangemerkt als slachtoffer van evident overig huiselijk geweld. Bij minder dan 10 voorvallen gaat het om *incidenten*.

Data

Bij de analyses zijn de data uit het Intomart GfK online panel gebruikt die voor het landelijke onderzoek

² Vanwege het ingrijpende karakter van dit voorval verplaatsten de Intomart onderzoekers dit item van Component 3, Controle, naar Component 1, Lichamelijk geweld (zie verder Van Dijk et al., 2010).

huiselijk geweld zijn verzameld. Uit het Intomart GfK online panel werd een steekproef van 9.508 personen getrokken die een vragenlijst over slachtofferschap en daderschap van huiselijk geweld kregen voorgelegd. In de steekproef zijn de groepen ouderen en allochtonen oververtegenwoordigd zodat voor deze groepen ook resultaten kunnen worden gepresenteerd. De steekproef is gestratificeerd voor de kenmerken sekse, opleidingsniveau en regio. De respons bedroeg 6.427 (68%) en was het hoogst bij de groep autochtone Nederlanders (72%). Bij de allochtone groepen³ was de respons lager. Bij de respondenten met een Turkse achtergrond was de respons 53%, bij de Marokkaanse groep 48% en bij Surinaamse en Antilliaanse groepen respectievelijk 54% en 57%.

De verzamelde data vormen voor de groep autochtonen een redelijk goede afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Voor de autochtonen wordt met relatief kleine weegfactoren representativiteit bereikt op de kenmerken sekse, leeftijd, regio en opleidingsniveau. Helaas geldt dat niet voor de allochtonen. De allochtonen in de steekproef blijken dermate hoog te zijn opgeleid dat niet kan worden gecorrigeerd door te wegen op opleidingsniveau. Vanwege deze reden worden in het overkoepelende rapport geen analyse-resultaten weergegeven van allochtoon huiselijk geweld die op het online panel zijn gebaseerd. Meer over de data en over de representativiteit is te vinden in Van Dijk et al. (2010) en Van der Veen en Bogaerts (2010).

Resultaten

1 Samenhang slachtofferschap en daderschap naar sekse

In het overkoepelend rapport werden resultaten van een verkennende analyse naar de samenhang van

³ Iemand wordt als allochtoon omschreven wanneer hij/zij in het buitenland is geboren of tenminste één van de ouders in het buitenland is geboren. Respondenten van Indonesische afkomst en een beperkte restgroep allochtonen zoals Belgen en Duitsers zijn bij de groep autochtonen gerekend.

slachtoffer- en daderschap van incidenten van huiselijk geweld gepresenteerd. Gecombineerd slachtoffer- en daderschap van incidenten in de huiselijke kring bleek relatief vaak voor te komen. Dat betreft de respondenten die zowel slachtofferschap als daderschap van incidenten van huiselijk geweld rapporteren. Daders van incidenten in de huiselijke kring rapporteren in 63% van de gevallen ook slachtofferschap en slachtoffers rapporteren in 32% van de gevallen ook daderschap van incidenten. Daarnaast liet de uitsplitsing van de incidenten in slachtoffer- en daderschap van lichamelijk, seksueel en overig geweld een significante samenhang zien voor alle mogelijke combinaties hierin (Van der Veen & Bogaerts, 2010, p. 118). Bij deze analyses werd geen onderscheid aangebracht tussen incidenten en evident huiselijk geweld.

Voor de totale groep van 6.427 respondenten is een uitsplitsing gemaakt naar de ernst van het slachtofferschap. Daarbij zijn drie groepen geformeerd: de groep van 3.083 (48%) respondenten die geen slachtofferschap rapporteerde, de groep van 2.696 (42%) respondenten die slachtofferschap van vervelende incidenten in de huiselijke kring rapporteerde die zich ook langer dan vijf jaar geleden kunnen hebben voorgedaan en de groep van 648 (10%)⁴ respondenten die over de laatste vijf jaar slachtofferschap van evident huiselijk geweld rapporteerde. De slachtoffergroepen lopen dus op naar de ernst van het geweld in de huiselijke kring. Nagegaan is of de ernst van het slachtofferschap samenhangt met de mate waarin daderschap van incidenten⁵ wordt gerapporteerd (zie tabel 2).

⁴ Het gaat hier om de ongewogen percentages. De gewogen percentages bedragen respectievelijk 50%, 41% en 9%.

⁵ De dataset bevat geen informatie over de frequentie van het daderschap, waardoor daderschap van evident huiselijk geweld niet kan worden vastgesteld, zoals dat bij slachtofferschap wel kan.

Tabel 2 Mate van daderschap van incidenten naar ernst slachtofferschap

	N	Daderschap		
		totaal	mannen	vrouwen
Geen slachtoffer	3.083	4%	3%	4%
Slachtoffer incidenten	2.696	17%*	16%*	17%*
Slachtoffer evident huiselijk geweld	648	45%*	48%*	43%*
Totaal	6.427	13% (840)	11% (357)	15% (483)

* p<0,0001

Slachtoffers van incidenten rapporteren significant vaker daderschap van incidenten in de huiselijke kring (17%) (p<0,0001) dan respondenten die geen slachtofferschap rapporteren (4%) en slachtoffers van evident huiselijk geweld rapporteren significant vaker (45%) (p<0,0001) het plegen van incidenten dan slachtoffers van incidenteel geweld (17%) (p<0,0001⁶). Naarmate de ernst van het slachtofferschap toeneemt, neemt de mate waarin ook daderschap van incidenten wordt gerapporteerd significant

toe. Deze conclusie geldt zowel voor de gehele groep als voor de uitsplitsing naar sekse.

Van de (648) slachtoffers van evident huiselijk geweld rapporteert 45% (289) ook daderschap van voorvallen in de huiselijke kring, voor vrouwen is dat 43% (181) en voor mannen 48% (108). Binnen deze groep van 289 slachtoffers van evident huiselijk geweld en daders van incidenten is nagegaan in hoeverre slachtofferschap en daderschap samenhangen wanneer slachtofferschap en daderschap wordt uitgesplitst naar de drie hoofdcategoryen van huiselijk geweld en de combinaties daarvan. Tabel 3 biedt dit overzicht.

⁶ Toetsing gebeurde door het uitvoeren van een t-test met paargewijze vergelijking van groepsgegevens (multiple comparisons, Bonferroni correctie).

Tabel 3 Gerapporteerd daderschap van slachtoffers van evident huiselijk geweld naar lichamelijk, seksueel, overig geweld en de de combinaties daartussen

	Daderschap						Daderschap totaal
	DLG	DSG	DOG	DLG+SG	DOG+LG	DOG+SG	
SLG		1	30		12		43 (15%)
SSG	1		26		7		34 (12%)
SOG		1	74		12	1	88 (30%)
SLG+SG			3		1		1 (0,21**) 5 (2%)
SOG+LG			56		16		1 73 (25%)
SOG+SG			18		2		20 (7%)
SLG+SG+OG	1 (0,12*)		20		3		2 (0,17**) 26 (9%)
Totaal	2 (1%)	2 (1%)	227 (79%)	0 (0%)	53 (18%)	1 (0%)	4 (1%) 289 (100%)

* p<0,05

** p<0,01 (Spearman correlatie)

SLG: slachtoffer van lichamelijk geweld, SSG: slachtoffer van seksueel geweld, SOG, slachtoffer van overig geweld, SLG+SG: slachtoffer van lichamelijk en seksueel geweld, SOG+LG: slachtoffer van overig en lichamelijk geweld, SOG+SG: slachtoffer van overig en seksueel geweld, SLG+SG+OG: slachtoffer van lichamelijk, seksueel en overig geweld, DLG: dader van lichamelijk geweld, DSG: dader van seksueel geweld, DOG, dader van overig geweld, DLG+SG: dader van lichamelijk en seksueel geweld, DOG+LG: dader van overig en lichamelijk geweld, DOG+SG: dader van overig en seksueel geweld, DLG+SG+OG: dader van lichamelijk, seksueel en overig geweld.

Tabel 3 laat zien dat het daderschap van de slachtoffers van evident huiselijk geweld zich in hoofdzaak beperkt tot daderschap van incidenten van overig geweld (79%). Dit betreft minder ernstig geweld waarvan, omdat de frequentie van het gepleegde geweld onbekend is, niet kan worden vastgesteld in

hoeverre dit evident geweld betreft. Het gaat om psychisch geweld en de minder ernstige vormen van lichamelijk geweld (zie tabel 1). Van de slachtoffers van evident huiselijk geweld die ook daderschap rapporteren, rapporteert 18% het plegen van een combinatie van overig geweld en lichamelijk geweld.

Daderschap van de andere vormen en combinaties van incidenten in de huiselijke sfeer wordt door deze groep zo goed als niet gerapporteerd.

Voor de groep van slachtoffers van evident huiselijk geweld die ook daderschap rapporteren zijn de samenhangen tussen alle mogelijke combinaties tussen slachtofferschap en daderschap van lichamelijk, seksueel en overig geweld vastgesteld. Deze blijken echter zo laag te zijn dat kan worden geconcludeerd dat deze verwaarloosbaar zijn. De grootste samenhang wordt gevonden tussen slachtofferschap van een combinatie van lichamelijk en seksueel geweld en daderschap van incidenten van lichamelijk, seksueel en overig geweld ($r=0,21$; $p<0,01$). De aangetroffen verklaarde variantie is dus maximaal 4%. Nog lager, maar nog wel significant, zijn de samenhangen tussen slachtofferschap en daderschap van lichamelijk, seksueel en overig geweld ($r=0,17$; $p<0,01$) en tussen slachtofferschap van lichamelijk, seksueel en overig geweld en daderschap van lichamelijk geweld ($r=0,12$; $p<0,05$).

2 Plegen daders hetzelfde huiselijk geweld als het geweld waarvan zij slachtoffer werden?

Voor de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag zijn de respondenten geselecteerd die over de afgelopen vijf jaar daderschap rapporteerden van

(ernstig) lichamelijk en seksueel geweld. Daderschap van overig geweld is niet meegenomen in de analyse, want de vormen van overig geweld kunnen niet worden ingedeeld in evident geweld omdat de dataset voor deze relatief lichtere vormen van huiselijk geweld geen informatie bevat (i.c. de frequentie waarin deze vormen zich voordeden).

De data voor de analyses worden gevormd door de 123 daders (48% mannen, 52% vrouwen) die over de laatste vijf jaar daderschap rapporteerden van de vormen van lichamelijk en seksueel huiselijk geweld die meteen al worden aangemerkt als evident huiselijk geweld. Deze vormen zijn in de gaten houden/volgen (stalking), slaan met voorwerp, verstikken/wurgen/branden, dreigen met mes of wapen, verwonden met mes of wapen, verkrachting, seks opdringen, dwingen seksuele handelingen te verrichten en ander seksueel geweld.

Onderstaande tabel 4 geeft weer hoeveel daders van de ernstige vormen van huiselijk geweld ook slachtofferschap van deze vormen rapporteren. Als referentie worden in de tabel ook de aantallen respondenten aangegeven die daderschap rapporteerden van deze vormen van huiselijk geweld. Vanwege de lage aantallen geeft de tabel de absolute getallen weer en geen percentages.

Tabel 4 Mate waarin daders van ernstige vormen lichamelijk en seksueel huiselijk geweld ook slachtofferschap van deze vormen rapporteren

Vorm van huiselijk geweld	Zowel dader als slachtoffer			Alleen dader		
	n totaal	n man	n vrouw	N totaal	N man	N vrouw
In de gaten houden/volgen (stalking)	20	12	8	77	37	40
Slaan met voorwerp	6	4	2	28	12	16
Verstikken/wurgen/branden	3	2	1	12	6	6
Dreigen met mes of wapen	2	2	0	11	7	4
Verwonden met mes of wapen	1	1	0	4	2	2
Verkrachting	1	1	0	2	2	0
Seks opdringen	1	1	0	10	10	0
Dwingen seksuele handelingen te verrichten	1	1	0	9	8	1
Ander seksueel geweld	2	2	0	4	4	0

Leesvoorbeeld: 20 plegers van stalking rapporteren ook slachtoffer van stalking te zijn, 12 mannen en 8 vrouwen. In totaal rapporteerden er 77 respondenten de afgelopen vijf jaar stalking te hebben gepleegd, 37 mannen en 40 vrouwen. De N totalen tellen niet op naar de in totaal 123 respondenten (59 mannen en 64 vrouwen) die daderschap rapporteerden van ernstig lichamelijk of seksueel geweld omdat de mogelijkheid bestond om meerdere vormen van daderschap te rapporteren.

Tabel 4 maakt inzichtelijk dat in de online panel survey slechts een beperkt aantal respondenten het plegen van ernstige vormen van huiselijk geweld

rapporteert. Het plegen van stalking (in de gaten houden/volgen) wordt het vaakst gerapporteerd, door 77 respondenten, bijna even veel mannen als

vrouwen. Het plegen van de ernstige vormen van lichamenlijk geweld is relatief gelijk verdeeld over mannen en vrouwen. Voor seksueel geweld geldt dat bijna alleen mannen de plegers zijn, één vrouw rapporteert het plegen van dwingen seksuele handelingen te verrichten.

De tabel laat ook zien dat plegers van de ernstige vormen van huiselijk geweld in beperkte mate rapporteren ook slachtoffer van juist deze vormen van geweld te zijn. Met uitzondering van stalking zijn er voor alle vormen van geweld slechts weinig waarnemingen van deze overlap. Vergelijking van slachtofferschap van mannelijke en vrouwelijke plegers van ernstig huiselijk geweld levert geen statistisch significante verschillen op.

3 Daders van evident geweld naar sekse slachtoffer

In het slachtofferrapport (Van Dijk et al., 2009) wordt een algemeen beeld geschetst van de plegers van evident huiselijk geweld. Het betreft de typen van plegers die door de slachtoffers zijn gerapporteerd voor de hoofdcategorieën van lichamenlijk, seksueel en overig geweld (Van Dijk et al., 2009, tabellen 4.4.2/1, 4.4.2/2 en 4.4.2/3). In het overkoepelend rapport is al vastgesteld dat vrouwen (meer dan 60%) meer dan mannen (ongeveer 60%) slachtoffer worden van partner- of ex-partnergeweld (Van der Veen & Bogaerts, 2010). Deze tabellen worden in dit onderdeel verder uitgewerkt. Nagegaan wordt of mannelijke en vrouwelijke slachtoffers te maken hebben met verschillende typen van plegers voor de 21 vormen van huiselijk geweld die in het onderzoek worden onderscheiden.

Tabel 5 geeft de incidentie weer van door slachtoffers genoemde daders bij evident huiselijk geweld. Er wordt een uitsplitsing gemaakt naar sekse. Uitgangspunt voor de analyse vormt de groep van 648 slachtoffers van evident huiselijk geweld, 226 mannen en 422 vrouwen. Slachtoffers konden per voorval meerdere daders aangeven. Voor het overzicht van de tabel zijn de nulwaarden niet opgenomen en worden alleen gehele percentages weergegeven. De cellen met een significant hogere incidentie bij vergelijking van vrouwelijk en mannelijk slachtofferschap zijn gearceerd. Deze significantie is bepaald aan de hand van een t-test voor de vergelijking van gemiddelden.

De tabel laat zien dat vrouwelijke slachtoffers bij acht vormen van ernstig huiselijk geweld aanmerkelijk (significant) meer dan mannelijke slachtoffers te

maken hebben met partner- en vooral ex-partnergeweld. Vrouwelijke slachtoffers van ernstig huiselijk geweld hebben vaker dan mannelijke slachtoffers te maken met bespotten/kleineren, in de gaten gehouden worden, dreigen lichamenlijk pijn te doen, verstikken/wurgen/branden en verkrachting die gepleegd is door ex-partners en met ander psychisch geweld, duwen/grijpen/aan haar trekken en seks opdringen dat door partners en ex-partners wordt gepleegd. Vrouwen zijn ook meer dan mannen slachtoffer van ander psychisch geweld dat door de moeder wordt gepleegd.

Mannen zijn bij negen vormen van huiselijk geweld meer dan vrouwen slachtoffer van geweld dat door leden van de huiselijke kring gepleegd wordt die niet tot het kerngezin behoren. Het gaat daarbij om bespotten/kleineren, in de gaten gehouden worden, spullen kapot maken/vernielen, ander psychisch geweld, dreigen lichamenlijk pijn te doen, voorwerp gooien, slaan met voorwerp, slaan/schoppen/bijten/stompen en dreigen met mes of wapen dat gepleegd wordt door andere familieleden, huisvrienden, huisgenoten en/of andere personen in de huiselijke kring. Mannen worden vaker dan vrouwen slachtoffer van stalking door een zus en van het gooien van een voorwerp en het slaan met een voorwerp door een broer.

Ook willen bij dreigen lichamenlijk pijn te doen, slaan met voorwerp, slaan/schoppen/bijten/stompen, dreigen met mes of wapen en verwonden met mes of wapen, mannelijke slachtoffers vaker dan vrouwelijke daders niet zeggen wie de dader was of weten ze dat niet meer.

Tabel 5 Door slachtoffers genoemde daders van evident huiselijk geweld naar de sekse van het slachtoffer (percentages)

Dader	Bespotten/kleineren		In de gaten houden/volgen		Verbieden uit te gaan		Verbieden te praten op feestjes		Geen afspraak mogen maken		Spullen kapotmaken/vernielen		Dreigen verbreken relatie (partner)		Ander psychisch geweld		Dreigen lichamelijk pijn te doen		Voorwerp gooien		Slaan met voorwerp		Duwen/grijpen/aan haar trekken		Slaan/schoppen/bijten/stompen		Verstikken/wurgen/branden		Dreigen met mes of wapen		Verwonden met mes of wapen		Ander lichamelijk geweld		Verkrachting		Seks opdringen		Dwingen seksuele handelingen te verrichten		Ander seksueel geweld			
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v		
Partner	12	16	9	6	8	9	4	3	8	8	7	9	16	18	8	14	8	9	9	6	4	2	5	12	10	10	1	3	3	2			2	5			1	2	8	2	2	1	1	
Ex-partner	13	22	9	15	6	9	4	6	7	10	10	15	23	21	15	21	7	17	9	11	5	6	4	14	7	11		5	3	5	1		7	9	3	2	11	4	9	2	3			
Vader	6	9	2	3	6	7	1		2	3	1	1			4	3	4	2	2	1	1	1	2	1	2	2						1	1											
Moeder	8	11	4	2	5	7			3	3	2	2			1	5	1	3	2	1			1	1	1	2							2											
Broer	10	7	2	1	1				1		2	1			2	2	1	1	3	1	2		1	1	3	2						1												
Zus	4	6	2								2	2			2	1	2	1	1	1				1	1	1																		
Mijn kind(eren)	2	2	1								3	2			1	1	2	2		2				1	2	1				1														
Stiefkind(eren)	1	1	1						1		1				1																													
Stiefvader	1	1																																										
Stiefmoeder																																												
Stiefbroer																																												
Stiefzus																																												
Oom	2	3		1						1	1																																	
Tante	1	2	1								1																																	
Opa	1																																											
Oma	1	5																																										
Ander familielid	7	5	4	3			1		1	1	4				4	2	3		1		1		1	1			1																	
Huisgenoot (geen familie)	5	1	2								3				1		1		3		2		1	1				2																
Huisvriend(in)	3	1	2						1		2				1	1	1		1		1							1																
Andere pers. huis.kring	4	4	4	2					1		6	3			5	2	5	2	2	1	1		1	1	2	1			2	1														
Weet niet /wil niet zeggen	5	2	4	4	1		1		1	1	6	4	1	1	4	4	10	4	4	2	4	1	4	3	8	2	2	1	8	3	3													
Perceentebasis	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B

A=226, B=422

Gearceerd: p<0,05

Deze resultaten vormen een specificatie van de bevinding uit het overkoepelende rapport huiselijk geweld dat van de slachtoffers van evident huiselijk geweld 40% man is en 60% vrouw (Van der Veen & Bogaerts, 2010). Daarbij zijn vrouwen aanmerkelijk vaker (73%) dan mannen (59%) slachtoffer van evident huiselijk geweld dat door de partner of ex-

partner wordt gepleegd en zijn mannen vaker (45%) slachtoffer van geweld dat gepleegd wordt door andere leden van de huiselijke kring (andere familieleden, huisgenoten, huisvrienden of andere personen in de huiselijke kring) dan vrouwen (28%). Tabel 6 laat dit zien.

Tabel 6 Plegers van evident huiselijk geweld naar sekse slachtoffer (volgens slachtoffer)

	Man	N	Vrouw	N
Partner of ex-partner	59%	133	73%*	309
Andere leden huiselijke kring	45%*	101	28%	116
Totaal		226		422

N=648

* p<0,001

Conclusies

Naarmate de ernst van het slachtofferschap van huiselijk geweld toeneemt, rapporteren slachtoffers ook significant vaker daderschap van incidenten. Hierbij worden geen verschillen gevonden voor vrouwen en mannen. Als er wordt ingezoomd op de groep van slachtoffers van het meest ernstige huiselijk geweld (het evident huiselijk geweld) blijkt dat 45% van hen ook daderschap van incidenten van huiselijk geweld rapporteert. Voor deze groep is onderzocht in hoeverre slachtofferschap en daderschap samenhangen wanneer slachtofferschap en daderschap wordt uitgesplitst naar lichamelijk, seksueel en overig huiselijk geweld en de combinaties daarvan. De uitsplitsing die is gemaakt laat zien dat deze slachtoffers vooral (voor 79%) daderschap van overig geweld en van een combinatie van overig geweld en lichamelijk geweld (18%) rapporteren.

In de online panel survey rapporteren 123 respondenten het plegen van ernstige vormen van huiselijk geweld, 59 mannen en 64 vrouwen. Het gaat hierbij om alle vormen van seksueel geweld (verkrachting, seks opdringen, dwingen seksuele handelingen te plegen en ander seksueel geweld), de ernstige vormen van lichamelijk geweld (slaan met voorwerp, verstikken/wurgen/branden, dreigen met mes of wapen en verwonden met mes of wapen) en stalking (in de gaten houden/volgen). Het plegen van stalking wordt het vaakst gerapporteerd, door 77 respondenten, bijna even veel mannen als vrouwen. Ook het plegen van de ernstige vormen van lichamelijk geweld is relatief gelijk verdeeld over mannen en vrouwen. Dat geldt niet voor seksueel geweld waarvan

bijna alleen (op één vrouw na) mannen de plegers zijn.

Twintig plegers van stalking rapporteren ook slachtofferschap van stalking. Voor de andere vormen van ernstig lichamelijk en seksueel geweld is de overlap tussen daderschap en slachtofferschap van ernstige vormen van huiselijk geweld gering. Hierbij worden geen verschillen gevonden tussen vrouwen en mannen.

Vrouwen worden bij acht vormen van ernstig huiselijk geweld vaker slachtoffer dan mannen van geweld dat door partners- en vooral ex-partners wordt gepleegd. Het gaat om bespotten/kleineren, in de gaten gehouden worden (stalking), dreigen lichamelijk pijn te doen, verstikken/wurgen/branden en verkrachting, ander psychisch geweld, duwen/grijpen/aan haar trekken en seks opdringen. Vrouwen zijn ook meer dan mannen slachtoffer van ander psychisch geweld dat door de moeder wordt gepleegd.

Mannen zijn bij negen vormen van huiselijk geweld meer dan vrouwen slachtoffer van geweld dat door leden van de huiselijke kring gepleegd wordt die niet tot het kerngezin behoren. Het gaat daarbij om bespotten/kleineren, in de gaten gehouden worden (stalking), spullen kapot maken/vernielen, ander psychisch geweld, dreigen lichamelijk pijn te doen, voorwerp gooien, slaan met voorwerp, slaan/schoppen/bijten/stompen en dreigen met mes of wapen dat gepleegd wordt door andere familieleden, huisvrienden, huisgenoten en/of andere personen in de huiselijke kring. Mannen worden vaker dan vrouwen

slachtoffer van stalking door een zus en van het gooien van een voorwerp en het slaan met een voorwerp door een broer. Ook weten mannelijke slachtoffers zich vaker dan vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld niet meer te herinneren wie de pleger was of willen ze dat niet zeggen. Dit past in het beeld van een resultaat uit het landelijke onderzoek dat mannen vaker dan vrouwen niet spreken over huiselijk geweld waar ze slachtoffer van worden en ook minder vaak huiselijk geweld melden aan politie of hulpverlening. Slachtofferschap van huiselijk geweld blijft bij mannen meer verborgen dan bij vrouwen (Van der Veen & Bogaerts, 2011).

Een van de opvallende resultaten uit het landelijk onderzoek huiselijk geweld was dat van de slachtoffers van evident huiselijk geweld 40% man is en 60% vrouw (Van der Veen & Bogaerts, 2010). De hier gepresenteerde resultaten scherpen deze bevinding aan. Vrouwen zijn aanmerkelijk vaker dan mannen slachtoffer van evident huiselijk geweld dat door de partner of ex-partner wordt gepleegd. Mannen zijn aanmerkelijk vaker dan vrouwen slachtoffer van evident huiselijk geweld dat gepleegd wordt door andere leden van de huiselijke kring.

Literatuur

- Dijk, T. van, Flight, S., Oppenhuis, E., & Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld: Aard, omvang en hulpverlening*. Hilversum: Intomart.
- Dijk, T. van, Veen, M. van, & Cox, E. (2010). *Slachtofferschap van huiselijk geweld: Aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag*. Hilversum: Intomart.
- Heijden, P.G.M. van der, Cruyff, M.J.L.F., & Gils, G.H.C. van (2009). *Omvang van huiselijk geweld in Nederland*. Utrecht: Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen, Departement Methoden en Technieken.
- Knaap, L.M. van der, el Idrissi, F., & Bogaerts, S. (2010). *Daders van huiselijk geweld*. Den Haag: WODC. Onderzoek en beleid 287.
- Veen, H.C.J. van der, & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland: Overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010*. Den Haag: WODC. Onderzoek en beleid 288.
- Veen, H. van der, & Bogaerts, S. (2011). Buiten beeld, onderzoek naar omvang huiselijk geweld. *Secondant*, 25(2), 6-13.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.